

Vogelbescherming op Ameland: klutenkolonie achter prikkeldraad

H. Kamp

'De avifauna van Ameland' (A. Valk, maart 1976, uitgave KNNV) geeft een gedetailleerd en objectief verslag van de vogelrijkdom op dit Waddeneiland, die ondanks toegenomen recreatie, autoverkeer en modernisering in de agrarische sector, nog steeds indrukwekkend is. Weliswaar schommelen de aantallen per soort soms behoorlijk naar boven of naar beneden, bijvoorbeeld bij Grauwe Klauwier, Tapuit, kiekendief, Velduil en Paapje, maar in alle eilander biotopen valt nog veel te genieten en te observeren. Met name ook de weidevogels, broedend op landerijen, in sommige duinen en zoute weiden, bereiken op Ameland dichtheden, die tot de hoogste in ons land behoren. Langs de gehele Waddendijk van Hollum tot Het Oerdt zijn de vogelgeluiden in de broedtijd niet van de lucht en onderstrepen de goede kwaliteit van dit weidevogelland, ondanks de destijds ingrijpende ruilverkavelingen en moderne bedrijfsvoering in de veeteelt. Talloze kruidenrijke en vochtige sloten en greppels bieden veel dekking en voedsel aan jonge vogels, Watersnippen blaten, de Kempphaan valt er nog te observeren en Tureluurs zijn hier aanwezig met zeker enkele honderden paren. Kluten broeden op weilanden en zoute weiden, het aantal broedparen bereikte dit jaar een hoogtepunt, circa 100 paren.

De bestaansbasis voor deze rijke weidevogelpopulatie is verder te vinden in de nabijheid van het voedselrijke wad, de talrijke ruige hoekjes, het bescheiden weggennet en het weinig intensieve verkeer. Een grote rol speelt ook de uiteenlopende exploitatie van de relatief kleine boerenlanden, waardoor beweide percelen worden afgewisseld door hooilanden, lang braakliggende gronden en gedeeltelijk gemaaide graslanden voor de vroege rijkui. Het ontwateringsspel is over het algemeen gunstig voor de weidevogels en mede oorzaak voor een overvloed aan plantensoorten met de daarmee samenhangende insektenrijkdom.

De Amelander boer moet natuurlijk met zijn tijd meegaan, wil hij het hoofd boven water houden en moderne agrarische machines maken dan ook geregeld hun rondes op de graslanden, want het maximale grasrendement voor de veestapel is ook op dit eiland ieder jaar weer het doel van alle inspanningen.

Vele boeren hebben desondanks oog voor de weidevogels op hun terrein en werken al jaren vruchtbaar samen met de beide afdelingen van de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten, georganiseerd in de Vogelwacht Nes-Buren en die van Hollum-Ballum. De resultaten van deze weidevogelbescherming zijn jaarlijks te vinden in de rapporten van deze beide vogelwachten, samengevat en gepubliceerd in het eindverslag van de Friese Bond, de 'Verslagen van de Wachten', door J. Peetsma. Uit de gegevens over 1981 blijkt, dat de afdeling Nes-Buren 552 ha onder haar hoede heeft, waarbij de gemiddelde nestdichtheid aanmerkelijk hoger lag dan in 1980, mede dank zij de verhoogde inzet van 16 vogelwachters. De vogelwacht Hollum-Ballum beschikt over 20 weidevogelmensen, die 464 ha inventariseerden en de legfels gedurende de broedtijd begeleidden. Deze 'nazorgperiode' liep ruwweg van medio april tot medio juni - dus twee maanden - en mij is ter plaat-

Kluut, Oosterland (Z.), 21 mei 1982.

Foto: Henk Harmsen.

se verzekerd, dat méér vogelwachters ter beschikking stonden, maar dat het hoofd van het veldwerk scherp selecteerde op deskundigheid. Vogelwachters in actieve dienst in het veld mogen bovendien slechts één persoon als belangstellende meenemen.

Gedurende onze vakantie zijn wij op zoek gegaan naar de feiten achter de cijfers, waarbij wij hebben vermeden, ons te laten vergezellen door vogelwachters, om zo objectief mogelijk te kunnen oordelen. Deze poldertochten vielen in de eerste tien dagen van juni, de drukste nazorgperiode was toen reeds achter de rug en wij konden slechts iets van de slotfase meemaken.

De bescherming van een grote klutenkolonie op de zoute weide op Oost-Ameland was goed georganiseerd en demonstreert, hoe uitermate belangrijk een goede samenwerking tussen boer en vogelwachter voor deze sierlijke vogels kan zijn. In 1981 broedden hier verspreid circa 30 paren, maar toen 150 stuks springerig jongvee werd ingeschaard, waren de eieren nog niet uit. Overleg tussen veehouders uit Buren en de vogelwacht voorkwam vertrapping van de nesten, door het spannen van een lange draadversperring, die pas werd weggenomen, nadat de klutenjongen waren uitgelopen en rondscharrelden in de modderige slenken. Dit jaar viel er méér te beschermen, want de kolonie was zeker gegroeid tot bijna 100 paren, waarvan de helft in een geconcentreerde kolonie broedde op een lichte verhoging in het terrein. De boeren zaten wat in de problemen, door het schrale voorjaar was er gebrek aan gras en de kudde jongvee diende nodig te worden verweid. Nu leverden Kluten en pinken samen een prachtig zwart-wit patroon onder het moole Waddenstrijklucht, maar de vogels delven wel het onderspit! Boeren en vogelaars kwamen nu op het idee, de klutenkolonie compleet in te rasteren, zodat de nesten voor het vee onbereikbaar waren. Veehouders uit Buren stelden palen en draad ter beschikking en drie vogelwachters klaarden het karwei in een terrein, dat circa zes kilometer van hun normale rayon verwijderd was. Beide partijen waren volaan en de broedsels leden praktisch geen schade, de tussen Kluten broedende Kokmeeuwen profiteerden eveneens van dit vindingrijke compromis.

Er waren nog meer bewijzen van de vogelvriendelijke instelling van menige Amelandse boer. Nestbeschermers tussen het melkvee, waaronder legfels van Kievit en Scholekster en ik zag beslist niet voor de eerste keer een tractormaaier van zijn machine stappen om te speuren naar jonge Grutto's in het hoge gras. Bij tractorwerkzaamheden langs een sloot liep een voorpost twintig meter vooruit, om de nogal snelrijdende bestuurder te wijzen op nesten of jongen. Vele weidepercelen waren slechts gedeeltelijk kaalgeschoren door de cyclomaaier, er bleven vaak enkele brede, ongemaaide stroken hoog gras staan, waardoor vogels met pulli zich in veiligheid

Kluut, Oosterland (Z.), 7 juni 1982.
Foto: Henk Harmsen.

konden brengen. In ieder geval werd het doodvonnis over de pullen hier niet geveld door het zo schadelijke rondmaaieren van buiten naar binnen, waardoor jongen worden opgesloten.

Voor de rijkui was op veel graslanden de eerste snee al gewonnen, maar niet zelden bleven 'eilandjes' hoog gras staan, waarin weidevogels ongestoord zaten te broeden, vooral Kluten en Scholeksters. Deze nesten waren tevoren met kleine stokken gemerkt, zodat de maaier er soms haarscherp omheen kon rijden, waarbij individueel inzicht en ervaring hier ook een rol spelen. Sommigen geven de broedvogel een flink eiland van hoog gras, anderen geven de voorkeur aan minimale zichtbaarheid en laten het nest in een lange, smalle strook staan. Natuurlijk worden dan in alle gevallen de stokken meteen verwijderd. Sommige lezers zullen in het bovenstaande cijfers en statistieken missen, maar ik heb slechts zo beknopt mogelijk een voor weidevogels positieve instelling willen signaleren, die onze gevederde vrienden in de agrarische cultuurlanden vandaag de dag zo broodnodig hebben. De Bond van Friese Vogelbeschermingswachters blijft daarom bij de tijd, met de inschakeling van een computer voor verwerking en registratie van de jaarlijkse resultaten, met haar nieuwe brochure 'Weitsje en Warje' en intensieve propaganda voor weidevogelbescherming in Friesland en, waar mogelijk, ook elders. Ook op Ameland heeft het werk van de Friese Bond inspirerend gewerkt, getuige de vruchtbare samenwerking tussen weidevogelmensen en vele boeren. Pure winst voor de weidevogelstand! En daarom schrijft de deskundige en ervaren J. Peetsma in zijn 'Balans Friese Nazorg 1981': 'We spreken de wens uit, dat men buiten Friesland op grote schaal aan de nazorg begint. Wacht men tot de jaren negentig, dan is het te laat!

■ H. Kamp, Burg. Hogguerstraat 271, 1064 CP Amsterdam.